

Jaarverslag 2009

Brabantse Milieufederatie

Spoorlaan 434B

Postbus 591

5000 AN Tilburg

Tel.: 013 - 535 6225

Fax.: 013 – 535 3503

@: bmf@antenna.nl

www.brabantsemilieufederatie.nl

juni 2010

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Programma 1. Duurzame plattelandsontwikkeling	5
Programma 2. Stedelijk gebied	7
Programma 3. Water	9
Programma 4. Klimaat, Energie en Mobiliteit	11
Programma 5. Natuur, Landschap en Biodiversiteit	13
Programma 6. Achterban / groepenwerk	15
Urenoverzicht per programma	16
Staat van Baten en Lasten 2009	18
Balans per 31 december 2009	19
Bijlage	
Overzicht Aangesloten groepen	20
Apart bestand	
De Accountantsverklaring behorend bij dit inhoudelijk jaarverslag	

Een bestuursjaarverslag en een uitgebreider financieel jaarverslag zijn bij het secretariaat van de Brabantse Milieufederatie op te vragen. Het wordt u dan tegen verzendkosten toegezonden.

Voorwoord

Vorig jaar meldde mijn voorganger al dat de BMF in zwaar weer terecht is gekomen. Het afgelopen jaar heeft de storm haar hoogtepunt bereikt. In eigen huis zijn we druk doende om de boel weer op zijn plaats te zetten, al komt niet alles op dezelfde plek weer terug. Zo hebben we afscheid moeten nemen van Jan van Rijen als directeur van de BMF en hebben we met Nol Verdaasdonk een prima waarnemer. Ook in de relatie met de aangesloten groepen komt weer rust. Met geplande bijeenkomsten die minimaal twee keer per jaar plaats vinden, wordt niet alleen het broodnodige contact hersteld. Tijdens deze bijeenkomsten wisselen we ook uit wat ons bezig houdt en wat ons verbindt.

Na een bijeenkomst met stakeholders in mei 2010 zijn we ook het pad op gegaan om in het brede groene polderoverleg onze positie te versterken.

Al met al weer positieve geluiden. Wij zijn straks weer klaar om ons met hart en ziel in te zetten voor het Brabantse milieu en de Brabantse natuur. Als het aan ons ligt zult u daarover veel te horen en te lezen krijgen. Wij willen ons meer naar buiten richten en laten zien waar we voor staan. U bent dus gewaarschuwd.

Auke Blaauwbroek
Voorzitter BMF

Met steun van de Nationale Postcode Loterij zetten De Provinciale Milieufederaties zich in de 12 provincies in voor natuur, milieu en landschap. .

Programma 1 - Duurzame plattelandsontwikkeling

Voortgang programma in hoofdlijnen

Plattelandsontwikkeling omvat bij de Brabantse Milieufederatie land- en tuinbouw, kwaliteit buitengebied, leefbaarheid en streekeconomie. In de visie van de BMF heeft de landbouw een grote verantwoordelijkheid voor het behoud, herstel en versterking van het cultuurhistorische landschap en de biodiversiteit. De BMF stimuleert duurzame landbouw en streeft verbetering van de milieukwaliteit van de gangbare landbouw na.

De ontwikkelingen rond de herinrichting van het Brabantse platteland liepen in 2009 razend snel. In het begin van het jaar werd op verschillende fronten de tussenbalans van de reconstructie opgemaakt. Daarnaast stak maatschappelijk protest de kop op, nu de uitvoering van de reconstructie ter hand wordt genomen en breed doordringt wat er in het buitengebied gebeurt. Ook de achterban van de BMF heeft zich geroerd. Dit alles heeft ons doordrongen van de noodzaak op tijd en grondig te communiceren met de achterban, over inhoud en over strategie. Wij zien nog altijd positieve kanten aan de reconstructie en willen het draagvlak daarvoor verbreden.

Het voedselprogramma van de BMF heeft in 2009 geleid tot een aantal concrete resultaten. De kracht van de BMF zit hem in het vertalen van wetenschappelijke onderzoeksresultaten naar Brabantse praktijksituaties.

Tot ons genoegen is de relatie met de cultuurhistorische verenigingen in Brabant verder aangehaald. BMF en Brabants Heem hebben samen een aantal bijeenkomsten georganiseerd voor de gezamenlijke achterban. De afspraak is gemaakt dat lokale heemkundige kringen bij de BMF kunnen aankloppen voor ondersteuning bij de behartiging van cultuurhistorische belangen op lokaal niveau. Voor deze cultuurhistorische belangen geldt, net als voor de natuur- en landschapsbelangen, dat het belangrijk is dat ze goed worden verwerkt in de bestemmingsplannen. Hierin ondersteunt de BMF ook de eigen aangesloten natuur- en milieugroepen.

Gemeenten, maatschappelijke organisaties, Milieu Educatie Centra en Kamers van Koophandel in Noord-Brabant hebben van de BMF een brochure toegezonden gekregen met tips en trucs over invoering van biologische catering. Deze brochure is samengesteld door De Provinciale Milieufederaties in het kader van het Convenant Marktontwikkeling Biologische Landbouw.

Reconstructie

De ruimtelijke kwaliteit moet veel meer aandacht krijgen van alle betrokkenen bij de Brabantse reconstructie. Deze conclusie presenteerde de Brabantse Milieufederatie op het symposium 'Tussenbalans reconstructie', dat zij op 10 februari 2009 in Tilburg organiseerde voor meer dan 100 vertegenwoordigers van gemeenten, provincie en andere betrokken partijen. De BMF wil dóór met de reconstructie, maar geeft ook aan dat in de volgende uitvoeringsfase op verschillende onderdelen een inhaalslag moet worden gemaakt.

De thema's die goed lopen betreffen met name de economische en sociale doelen, de ecologische doelen blijven achter. De Brabantse Milieufederatie acht een inhaalslag nodig voor verschillende thema's. Bij de ruimtelijke kwaliteit gaat het zowel om landschap, cultuurhistorie als natuur. De geurhinder moet beter worden aangepakt, net als de bestrijding van de verdroging en de realisering van de Ecologische Hoofdstructuur. Nieuwe prioriteiten zijn naar de mening van de BMF onder andere volksgezondheid en klimaat. Tevens vraagt zij om burgers meer bij de reconstructie te betrekken.

Speciaal voor de achterban die actief betrokken is geweest bij de Brabantse reconstructieplannen organiseerde de BMF op 17 maart 2009 een tweede tussenbalans-bijeenkomst. Hier kwamen ruim 75 mensen op af, waarvan ongeveer de helft zelf via klankbordgroepen actief had deelgenomen aan het reconstructieproces. De directeur van de BMF hield een voordracht over de

Barometer van de Reconstructie. Tijdens de discussie bleek dat niet iedereen uit de achterban het altijd eens was met wat er in de barometer staat. Avondvoorzitter Paul van Poppel probeerde uit de discussies vooral de samenwerkingsmogelijkheden te destilleren. Na de pauze gaven twee mensen van de GGD informatie over de mogelijke gevolgen van intensieve veehouderij in de leefomgeving van mensen en over ziektekiemen die kunnen overgaan van dier op mens, zoals de veroorzakers van Q-koorts.

Voedselcampagne

De Brabantse Milieufederatie roept Brabanders op om actief te worden rondom voedsel, in 2009 werd er hard aan gewerkt. Samen rond dorp of stad een netwerk opzetten van mensen die lekker eten produceren en mensen die het graag opeten. Voedsel uit de eigen regio kent vele voordelen, juist ook als het gaat om duurzaamheid. Daarom gaat de BMF rond de tafel met boeren en burgers om gezamenlijk actie te ondernemen om lekker, eerlijk voedsel uit eigen regio te stimuleren. Zoals in De Nieuwe Warande ten noordoosten van Tilburg waar de gemeente wil gaan uitbreiden met woningbouw. Een centraal middengebied van zo'n 250 hectare blijft open. De Brabantse Milieufederatie heeft samen met de bewoners van het omliggende gebied een inrichtingsplan voor dit centrale middengebied gemaakt, waarbij regionale voedselvoorziening centraal staat. Ook in de regio's 's-Hertogenbosch, Breda en Helmond zijn activiteiten ontplooid om voedselnetwerken te realiseren.

Een ander project richtte zich op de relatie tussen klimaatneutraal worden en de voedselvoorziening in Brabantse gemeenten. Hiervoor hebben studenten van Wageningen Universiteit in het voorjaar van 2009 een onderzoek uitgevoerd. Onder de titel 'Hoe komt Tilburg aan zijn kost?' zijn de eerste resultaten in een brochure gepubliceerd. Deze brochure is verspreid onder de Brabantse gemeenten.

Biologische catering bij kleine organisaties

De Brabantse Milieufederatie heeft aan gemeenten, maatschappelijke organisaties, Milieu Educatie Centra en Kamers van Koophandel in Noord-Brabant een brochure met tips en trucs over invoering van biologische catering toegezonden. De brochure is speciaal gericht op kleine organisaties. Met de toezending van dit handvat hoopt de BMF te bereiken dat nu ook meer kleine organisaties de introductie van biologische catering op gaan pakken.

De brochure 'Biologische catering bij kleine organisaties' is samengesteld door De Provinciale Milieufederaties in het kader van het Convenant Marktontwikkeling Biologische Landbouw. In dit convenant hebben overheid, marktpartijen en maatschappelijke organisaties afspraken vastgelegd over groei en verdere professionalisering van de biologische sector.

Megastallendiscussie

Op 10 juli 2009 werd het burgerinitiatief Megastallen met 33.324 handtekeningen aangeboden aan Provinciale Staten, die op 2 oktober zes punten uit het initiatief ontvankelijk verklaarden. PS krijgt het in 2010 op de agenda, er ging een periode van informatieverzameling aan vooraf. De leden gingen op 15 en 16 december op werkbezoek. Aansluitend vonden in het gebied openbare debatavonden plaats: in Eersel en in Uden. Thema's tijdens deze avonden waren gezondheid en economie, in relatie tot de punten in het burgerinitiatief. Onder de verschillende sprekers was ook een vertegenwoordiger van de BMF. Volgens de BMF is de schaalvergroting in de intensieve veehouderij ten tijde van de plannenmakerij voor de reconstructie danig onderschat. Nu daarbij de effecten op natuur en gezondheid steeds duidelijker worden, moeten gemeenten en provincie sturen om dit in goede banen te leiden.

Programma 2 - Stedelijk gebied

Voortgang programma in hoofdlijnen

Het grootste deel van de Brabantse bevolking woont in een stedelijke of verstedelijkte omgeving. De leefkwaliteit staat hier onder druk, niet alleen door milieubelasting (bv. luchtkwaliteit, geluid) maar ook door het gebrek aan uitloopruimte (parken, natuur, landschap) en verdunning van het voorzieningenaanbod. De Brabantse Milieufederatie wil met het programma stedelijk gebied bijdragen aan optimale (her)benutting van het bestaande verstedelijkte gebied en aan ecologisch en recreatief functionerende groenstructuren in en om de stad.

Dit probeerde zij in 2009 te bereiken door op verschillende fronten kansen aan te grijpen. Zo draaide zij mee in de klankbordgroep voor het provinciaal Herstructureringsprogramma Bedrijventerreinen. Haar doel hierbij was om intensief ruimtegebruik hoog op de provinciale agenda te houden. In de regio van het SRE nam de BMF plaats in de werkgroep Innovatief groen. Hier wordt gezocht naar nieuwe oplossingen, tot aan groene daken en groene verticale gevels toe. Alles om de leefbaarheid in de stad te vergroten.

In dit programma is de BMF succesvol geweest in het toegekend krijgen van nieuwe projecten. Zij heeft het initiatief genomen om een informatiebijeenkomst te organiseren voor de provincie over POWER projecten. Zelf heeft zij 3 projecten bij het Power programma van de Europese Unie ingediend, waarvan er 2 zijn toegekend. Dat zijn de projecten ITACA en TrIsCo, die beide eind 2009 zijn gestart.

Het hele jaar door is actief gewerkt aan een ander internationaal project: SISCO. Het doel van SISCO is om te bouwen op de deskundigheid, kennis en ervaringen vanuit de grensoverschrijdende regio om samen praktische oplossingen te ontwikkelen om van de start tot het einde van het planningsproces duurzaamheid (sociale, economische en milieukundige aspecten) te integreren. De BMF brengt in dit project kennis en ervaring in betreffende de Telos PPP-scan en omtrent Duurzaam Inkopen.

De PPP-scan vormt bij meer activiteiten van de BMF een belangrijk handvat. Zo gaan ook de plannen die voor Aviolanda Woensdrecht worden ontwikkeld, in op profit, planet en people. Daarmee zetten de partners, waaronder de BMF, zich actief in om van Aviolanda Woensdrecht een duurzaam project te maken.

People - Profit - Planet - scan

Duurzame ontwikkeling werd in het Brundtland-rapport omschreven als "een ontwikkeling die de behoeften van deze tijd bevredigt zonder de mogelijkheden van toekomstige generaties aan te tasten". Deze omschrijving heeft veel nadenken in gang gezet over de relatie tussen milieu en economie, over vermindering van het gebruik van natuurlijke hulpbronnen en energie, maar ook over de welvaartsverdeling.

Bij de beoordeling van ontwikkelingen zijn drie ingangshoeken essentieel: de mens, de natuur en de economie. In een samenwerking met het Telos instituut werkte de BMF aan de instrumentatie van deze 'duurzaamheidsdriehoek'. Er is een webgerelateerd toegankelijk systeem ontwikkeld, waarbinnen gemeentelijke plannen van te voren kunnen worden getoetst op duurzaamheid. Achterliggende gedachte hierbij is altijd, dat er sprake is van een duurzame ontwikkeling als één of meer kapitalen (People, Profit, Planet) groeit, zonder (!) dat dit ten koste gaat van een ander kapitaal.

Begin 2009 was het prototype gereed om te worden getest. Inmiddels is de scan toegepast bij projecten van de gemeenten Breda, 's-Hertogenbosch, Eindhoven en St. Anthonis. Ook Brabant Water gaat aan de slag met de PPP-scan en hij draait mee in het SISCO project.

Project SISCO

Dit project wordt uitgevoerd samen met verschillende internationale partners, waaronder The Environmental Center (projectleider) Engeland, DCMR Milieudienst Rijnmond, Gemeente Schiedam en Strategische Projectenorganisatie Kempen (SPK) België. SISCO staat voor 'Solutions for Implementing Sustainable Construction', met als subtitel: 'Oplossingen voor de implementatie van duurzame bouwwerken: het duurzame inkoop en planningsproces'.

Op 16 juni 2009 organiseerde de BMF samen met de Europese projectpartners de officiële lancering van het SISCO project. De partners buigen zich over de vraag hoe je duurzaamheid een vanzelfsprekende factor kan laten worden in het planningsproces. Hiervoor wordt een holistische methode gehanteerd, waarbij integraliteit centraal staat. Later in het jaar is de BMF in zuidwest Engeland op bezoek gegaan om daar een aantal locaties te bezoeken. De locaties hielden zich bezig met allerlei vormen van duurzaamheid. Ook zijn gemeenten bezocht die vooruitstrevend bezig zijn met de implementatie van duurzaamheid in hun beleid.

Klimaatneutrale producten en diensten

Tientallen ondernemers hebben de afgelopen jaren met steun van De Provinciale Milieufederaties een klimaatneutraal product op de markt gebracht. Klimaatneutraal wil zeggen zonder negatief effect op het klimaat. In de praktijk betekent dit dat producten en diensten bij de productie, in het gebruik en de afdankfase geen CO₂-uitstoot veroorzaken. Dit kan worden bereikt in drie stappen. De eerste stap is energie besparen. De tweede stap betreft de toepassing van duurzame energie en stap drie is compensatie van de resterende CO₂-uitstoot door investeringen in projecten op het gebied van energiebesparing en duurzame energie.

Door het project Klimaatneutrale producten en diensten kunnen consumenten nu genieten van klimaatneutraal ijs, bier, koffie, rozen, tapijttegels, lantaarnpalen, muziek en een klimaatneutrale vakantie. Het project is in 2009 afgesloten met de publicatie van een digitale handleiding klimaatneutrale producten voor ondernemers. Hiermee hopen we dat het goede voorbeeld veel navolging zal krijgen. Bedrijven die klimaatneutrale produceren mogen het HIER-logo voeren. De digitale handleiding is gratis te downloaden van www.hierisklimaatneutraal.nl.

Aviolanda

De BMF heeft vanaf het begin gepleit voor het zoeken van ruimte voor Maintenance Valley op de bestaande terreinen. Vanwege het idee 'zuinig met ruimte' en het fenomeen Brabantse Wal: een zeldzaam, uitgestrekt gebied met zeer hoge natuurwaarden. Uit intensief overleg is een stappenplan/akkoord voortgekomen. De ontwikkeling gaat plaatsvinden op de terreinen van de vliegbasis en Fokker/Stork zelf.

Aviolanda Woensdrecht is een project waarmee Zuid-Nederland zich profileert als maintenance hotspot. Op 3 juli 2009 tekenden de provincie Noord Brabant, de gemeente Woensdrecht, World Class Aviation Academy, Stork Fokker, de Brabantse Milieufederatie en Program Office World Class Maintenance een ambitieuze intentieverklaring. Hiermee is een belangrijke mijlpaal in de ontwikkeling van het gebied op en rondom de vliegbasis Woensdrecht bereikt.

De plannen die door Aviolanda Woensdrecht zijn ontwikkeld, gaan in op profit, planet en people. Daarmee zetten de partners zich actief in om van Aviolanda Woensdrecht een duurzaam project te maken. Ze vertalen de plannen nu naar een structuurvisie voor het plangebied.

Programma 3 - Water

Voortgang programma in hoofdlijnen

Water is de basis is voor alles wat er op aarde groeit en bloeit en dus een belangrijk thema voor de BMF. De BMF zet zich in voor een gezond watersysteem in Brabant. Wij denken aan beken en rivieren, maar ook aan grondwater. Veel watersystemen functioneren niet goed meer en zijn soms sterk vervuild. Een gezond watersysteem betekent in de eerste plaats: voldoende water van een goede kwaliteit met een gezond waterleven en een hoge omgevingskwaliteit.

De BMF zette in 2009 al haar overtuigingskracht in om hier samen met diverse maatschappelijke partners zoals, de Provincie, Brabant Water en de Brabantse waterschappen, aan te werken. Het was het jaar van de waterplannen van Provincie en waterschappen; in het begin van het jaar kwamen ze in de inspraak, per 1 januari 2010 zijn ze in werking getreden. In deze trajecten kon de BMF volop aandacht vragen voor waterkwaliteits- en waterkwantiteitszaken.

Het grondwaterbeheer wordt overgeheveld van de provincie naar de waterschappen. Mede namens de terreinbeherende organisaties heeft de BMF met de betrokkenen aan tafel gezeten om tot afspraken te komen hoe de waterschappen dit beheer gaan invullen.

De samenwerking met Brabant Water is in 2009 geïntensiveerd. Op het gebied van waterkwaliteit is samengewerkt over RIWA Maas. Daarnaast kan de BMF met steun van Brabant Water een nieuwe impuls gaan geven aan het netwerk van educatieve grondwatermeters in onze provincie. De BMF heeft medewerking verleend aan het symposium Stroomgebied Maas.

En aan het Delta-Biesbosch symposium. Hier kwam het kierbesluit ter sprake, het op een kier zetten van de Haringvliet-sluizen, zodat er weer wat perspectief komt voor trekvissen.

Zoals inmiddels al vele jaren het geval is, heeft de BMF in 2009 weer ondersteuning geboden aan de groene vertegenwoordigers in de waterschapsbesturen. Op initiatief van de BMF deed Brabant dit jaar voor het eerst mee aan de BIG Jump.

Waterplannen

Centraal in 2009 stonden het Provinciaal Waterplan 2010-2015 en de Waterbeheerplannen van de drie Brabantse waterschappen. Alle vier zijn ze belangrijk voor Brabant als het gaat om de waterhuishouding. Aan al deze waterplannen ging een lange periode van voorbereiding vooraf. De BMF heeft samen met de andere groene organisaties (Natuurmonumenten, Brabants Landschap, Staatsbosbeheer en Brabants Partikulier Grondbezit) een aantal malen opmerkingen kunnen inbrengen.

In februari 2009 is gereageerd op de ontwerpen van deze waterplannen. De natuurbeschermingsorganisaties gingen in hun reacties uit van het herstel van watersystemen, omdat dat op een natuurlijke manier bijdraagt aan het oplossen van de problemen van verdroging en wateroverlast.

Natuurlijk is een dergelijk plan altijd een compromis vanwege afweging van belangen. Toch misten wij in het definitieve plan voldoende zorg en waarborg voor een duurzaam en klimaatbestendig en veerkrachtig watersysteem. In oktober 2009 zetten de natuurbeschermingsorganisaties gezamenlijk in een laatste reactie nogmaals een aantal knelpunten uiteen. Het ging om de volgende knelpunten:

- Afscheid nemen van de systematiek van de Telos driehoek?
- Onvoldoende financiële middelen.
- Grondwatersysteem(herstel).
- Waterkwaliteit.
- Kaderrichtlijn Water.
- KWO.
- Ruimtelijke bescherming beekdalen.

Water Natuurlijk

De waterschapverkiezingen waren in 2008 succesvol verlopen voor de lijst Water Natuurlijk, de politiek onafhankelijke groepering die wordt gesteund door natuur-, milieu-, watersport- en recreatieorganisaties. Sinds november 2008 zitten in het bestuur van Waterschap Brabantse Delta 4 vertegenwoordigers van Water Natuurlijk en in de besturen van Waterschappen De Dommel en Aa en Maas elk 6. Zij verdedigen daar Natuurlijk Waterbeheer. De BMF ondersteunt ze daarbij door een coördinerende rol te vervullen, ze bij elkaar te brengen en bijvoorbeeld een nieuwsbrief te verzorgen.

De WN-bestuurders van alle 3 de Brabantse waterschappen hebben afspraken gemaakt met de terreinbeherende instanties over reguliere overleggen. De WN-bestuurders van Brabantse Delta hebben in juni een informatieavond georganiseerd over de situatie in het deltagebied en de daarmee samenhangende problemen in het Volkerak/Zoommeer. De problematiek en de kansen /bedreigingen zijn door een tweetal zeer deskundige sprekers belicht en er heeft een goede discussie plaatsgevonden.

Big Jump

De Big Jump is een grote sprong in water. Een keer per jaar springen op hetzelfde moment in heel Europa mensen in waterlopen en meren om aan te geven dat ze schoon oppervlaktewater willen, waar je zonder gevaar voor je gezondheid in kan springen. De Big Jump is in 2002 ontstaan aan de Elbe in Duitsland en ieder jaar wordt er op meer plaatsen in Europa aan meegedaan.

In Noord-Brabant werd in 2009 voor het eerst meegedaan aan de Big Jump. De Brabantse Big Jump is een initiatief van de Brabantse Milieufederatie, de waterschappen Brabantse Delta, De Dommel en Aa en Maas en vindt plaats in samenwerking met de betrokken gemeenten en met steun van de provincie. Deze partijen zien de Big Jump als een verfrissende manier om mensen in contact te brengen met water. Om het belang van schoon water onder de aandacht te brengen. Met de Big Jump willen de betrokken partijen aan iedereen vragen zijn of haar bijdrage te leveren aan het verbeteren van de waterkwaliteit.

Kaderrichtlijn Water Maassymposium

Op 20 november heeft de BMF deelgenomen aan het Maassymposium 'Kaderrichtlijn Water' dat in het kader van de vaststelling van het stroomgebiedsbeheerplan werd georganiseerd. Tijdens een interview werd door de BMF de bereidheid uitgesproken om mee te werken aan de realisatie van het plan. Daarbij gaan we er wel vanuit dat er niet verder beknipt gaat worden op de doelen die we op het gebied van waterkwaliteit en inrichting van waterlopen moeten halen.

Een dergelijke houding verwachten we ook van de andere partners om er voor te zorgen dat de doelstellingen van de KRW ook voor het Maasstroomgebied worden gehaald. De KRW is een Europese ecologische richtlijn die lidstaten verplicht een aantal maatregelen te nemen in het watersysteem die er voor moeten zorgen dat de ecologie in een goede toestand komt te verkeren. Schoon en levend water is toch een belang waar niemand bezwaar tegen kan hebben? Samenwerking, zowel regionaal/provinciaal/nationaal als internationaal zijn kritische succesfactoren om dit doel te bereiken.

Programma 4 - Klimaat, Energie en Mobiliteit

Voortgang programma in hoofdlijnen

Alleen door zo snel mogelijk en zeer vergaand de broeikasgasemissies te beperken, maken we kans op het behouden van klimaatstabiliteit. Wereldwijd, maar ook regionaal en lokaal is de vraag hoe pakken we dat aan? Burgers, instellingen, bedrijven en overheden zullen hun eigen en gemeenschappelijke mogelijkheden moeten verkennen. De BMF is voortdurend op zoek om oplossingsmogelijkheden in beeld en op de maatschappelijk en politieke agenda te krijgen. Eerste stap is uiteraard voorkomen dat de emissies en daarmee de schade aan het klimaatsysteem verder toenemen.

Dit laatste punt speelt een grote rol bij de opstelling van de BMF inzake de ontwikkeling van het vliegverkeer op Eindhoven Airport. De BMF nam op uitnodiging van Hans Alders deel aan de Aldertafel Eindhoven. Alders verkent in opdracht van het kabinet de mogelijkheden voor forse uitbreiding van het vliegverkeer op EA. De BMF werkt nauw samen met de omwonenden van het vliegveld en met de Initiatiefgroep 10 geboden voor EA.

De BMF nam deel aan het project Grenscorridor/N69 (het gebied ten zuiden van Eindhoven, waar de doorgaande route N69 de kernen Aalst en Valkenswaard doorsnijdt), gericht op een integrale verbetering van ruimtelijk kwaliteit, leefbaarheid en bereikbaarheid. Dit project is breed opgezet volgens het concept van de 'mutual gain approach' (MGA), naast de overheden nemen ook alle maatschappelijke organisaties deel. Binnen het project Grenscorridor wordt mede op verzoek van de BMF ook de 'Zevensprong van Verdaas' toegepast bij het zoeken naar oplossingen voor de verkeersproblemen. Naast de BMF nemen ook NM, SBB en BL deel aan dit proces.

Vanwege grote betrokkenheid van de BMF bij processen op het terrein van gebiedsinrichting en infrastructuur, heeft de BMF, samen met groene partners, een Groen-Blauw raamwerk voor heel Zuidoost Brabant gepresenteerd. Behalve als inbreng voor de aanpak van de N69, vormt het ons uitgangspunt voor de ontwikkelingen rond Eindhoven. Heel 2009 stond de ontwikkeling van de brainport-regio Eindhoven – Helmond (MIRT, het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport) op de agenda. Behalve de groen-blauwe bezwaren, is volgens de BMF voor een nieuwe wegverbinding door het groene gebied tussen Eindhoven en Helmond nut en noodzaak allerminst aangetoond.

De HIER campagne is een initiatief van ruim 40 goede doelen die samen aan de aanpak van het klimaatprobleem werken. De Provinciale Milieufederaties zien in deze samenwerking grote meerwaarde en voeren in dit verband diverse projecten (mee) uit. Tientallen ondernemers hebben met steun van De Provinciale Milieufederaties een klimaatneutraal product op de markt gebracht (zie meer hierover onder programma 2). Een ander project is het nationale Klimaatstraatfeest, dat brede bekendheid heeft gekregen en vele Nederlanders heeft aangespoord om energiebesparende maatregelen te gaan nemen.

Eindhoven Airport klimaatneutraal?

Het jaar stond wat Eindhoven Airport betreft in het teken van de 'Alderstafel': de opdracht van het Kabinet aan Hans Alders om met de regionale vliegvelden Eindhoven en Lelystad te praten over het overhevelen van vakantie en low-cost vluchten van Schiphol naar andere luchthavens. De vereniging van omwonenden (BOW) en de BMF namen deel aan die 'Alderstafel Eindhoven'. Uiteraard maken BOW en BMF zich grote zorgen over de verstorende werking van het woon- en leefmilieu in de weide omtrek, daarnaast is meer CO₂-uitstoot niet aanvaardbaar. Luchtvaart levert een flinke en fors toenemende bijdrage aan de klimaatbelasting door de broeikasgassen die vliegtuigen uitstoten. Ze doen dat bovendien in hogere luchtlagen en dat blijkt veel schadelijker te zijn dan emissies nabij het aardoppervlak. De BMF vindt dat de regio Eindhoven zo snel mogelijk een goede aansluiting moet krijgen op het Europese netwerk van Hogesnelheidstreinen zodat belangrijke Europese stedelijke regio's en enkele grote vliegvelden (Schiphol, Dusseldorf en

Brussel) comfortabel en snel bereikbaar zijn met de trein. In Eindhoven 'stoelen vullen' van vliegtuigen die lang niet vol zitten met zakelijke reizigers, hoeft dan niet meer. Alders is het niet eens geworden met de regio over wat wel en wat niet mogelijk is.

Groen-Blauw raamwerk

De Brabantse Milieufederatie heeft samen met Brabants Landschap, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten half 2009 een groenblauwe ambitie gepresenteerd voor Zuidoost Brabant. Aanleiding voor het opstellen van Het Groen-Blauwe raamwerk was het MIRT, het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport, gericht op de ontwikkeling van de brainport-regio Eindhoven – Helmond. Het raamwerk is onze bijdrage aan de onderzoeken die voor de plan-MER en de daarop volgende besluit-MER worden opgesteld.

De groenblauwe visie van de gezamenlijke natuur- en milieuorganisaties focust zich op Zuidoost Brabant als geheel. De reden daarvoor is eenvoudig en belangrijk. De kwaliteit van natuur en landschap is gebaseerd op de ondergrond: de geomorfologie met zijn beekdalen en dekzandruggen. Het landgebruik is al eeuwenlang kenmerkend voor deze structuren. Vanuit deze landschapsecologische samenhang presenteert de visie ambities en maatregelen. Het resultaat is een gedegen inbreng ten behoeve van werkelijk integrale gebiedsontwikkeling. De visie is aangeboden aan provinciale en regionale bestuurders.

Campagne Klimaatstraatfeest

Het Nationale Klimaatstraatfeest is een initiatief van het Hier-Klimaatbureau. De Provinciale Milieufederaties activeerden burgers in hun provincie om samen met mensen uit de straat aan energiebesparing te gaan doen. Op een speciale website werden standen bijgehouden (van oktober 2008 tot april 2009) en de 500 meest actieve straten wonnen een straatfeest. Aan het Nationaal Klimaatstraatfeest hebben 3282 straten uit heel Nederland meegedaan, waaronder zo'n 450 Brabantse. Van de 500 klimaatstraatfeesten die er in de landelijke campagne Klimaatstraatfeest te winnen waren, zijn in totaal 70 prijzen in Brabant gewonnen. De beste Brabantse klimaatstraat lag in Breda. Bijna alle bewoners van de Zonnebekerstraat deden mee en wisten de gemeente, woningbouwvereniging en de media te mobiliseren voor hun vele energiebesparende acties. De Brabantse Milieufederatie heeft alle ruim 320 winnende huishoudens in Brabant via een kaartje gefeliciteerd met hun prijs.

Dicussie Zuid-Willemsvaart Den Bosch

Al jaren speelt de discussie hoe de Zuid-Willemsvaart door Den Bosch geschikt kan worden gemaakt voor moderne, grotere binnenvaartschepen. Ombouw van het huidige tracé door de stad of een omleiding buiten de stad. Voor de BMF en de natuur- en milieuorganisaties in en om Den Bosch is zwaar struikelblok dat een omgelegde Zuid-Willemsvaart op drie plaatsen de EHS en GHS zou doorsnijden. Voor aantasting van de EHS en GHS geldt de Nee, tenzij-formule. Het beroep dat de BMF in 2008 had ingesteld bij de Raad van State richtte zich erop dat hieraan niet wordt voldaan.

In 2009 nam de zaak een verrassende wending. De Raad van State heropende het onderzoek naar het tracébesluit van de omlegging Zuid-Willemsvaart Maas – Den Dungen. Met name de beroepsgronden van de groene organisaties waren aanleiding voor de Raad om de minister opheldering over een aantal zaken te vragen.

Programma 5 - Natuur, Landschap en Biodiversiteit

Voortgang programma in hoofdlijnen

De Brabantse Milieufederatie maakt zich sterk voor een landelijk gebied, dat ruimte biedt aan mensen, dieren en planten. De typisch Brabantse landschappen, zoals heiden, vennen, beekdalen en bossen, maar ook cultuurhistorisch waardevolle landschappen moeten behouden blijven voor (toekomstige) bewoners en waar mogelijk hersteld en ontwikkeld worden. Robuuste ecologische structuren zijn hiervoor van groot belang. Het landelijk gebied vervult ook een belangrijke functie voor toerisme en recreatie, voor de waterhuishouding en voor de landbouw.

De BMF werkte in 2009 weer veel samen met Brabants Landschap, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en Brabants Particulier Grondbezit op het gebied van natuur, landschap en ruimtelijke ordening in Brabant. Het reguliere Natuurbeschermingsoverleg Brabant (Nb-overleg) van BMF en deze Terreinbeherende organisaties (TBO's) heeft tot vele gezamenlijke (re)acties geleid. De opstelling van de notitie '10 bouwstenen landschapsoffensief' (in het kader van de opstelling van de Structuurvisie Noord-Brabant) is hier een mooi voorbeeld van.

Belangrijk waren de ontwikkelingen op het gebied van de ruimtelijke ordening. Sinds 1 juli 2008 is de nieuwe Wet ruimtelijke ordening van kracht en per die datum in Brabant de Interim Structuurvisie. In 2009 is gewerkt aan de Structuurvisie en aan de Verordening Ruimte fase 1 (dwz uitwerking van de Interim structuurvisie en nog niet van de Structuurvisie). In oktober 2009 heeft de BMF samen met de groene partners een uitgebreide zienswijze ingediend op het voorontwerp van de Structuurvisie ruimtelijke ordening. Ook in oktober is een uitgebreide gezamenlijke inspraakreactie ingediend op het ontwerp van de Verordening Ruimte fase 1. De vorming van Structuurvisie en Verordening Ruimte gaan beide in 2010 verder.

De BMF heeft in deze processen veel profijt gehad van het project 'Nieuwe Wet ruimtelijke ordening' van De Provinciale Milieufederaties. Gezamenlijk keken de federaties naar mogelijke effecten van de nieuwe wet; door deze interactie is veel van elkaar geleerd.

In het kader van de provinciale Verordening Ruimte ging de provincie aan de slag met een actualisatie van de begrenzing van de Ecologische Hoofdstructuur. Tot teleurstelling van de BMF schrapt zij daarbij 2 soorten bos- en natuurgebieden uit de EHS: gebieden die intensief gebruikt worden voor recreatie, wonen of bedrijvigheid en kleine bestaande bosgebieden. De BMF had graag gezien dat de actualisatie werd gebruikt om ecologisch waardevolle gebieden die nu buiten de EHS vallen, erin op te nemen. Zij heeft ook bij verschillende geschrapt gebieden kanttekeningen geplaatst. De BMF heeft in 2009 meegewerkt aan de totstandkoming van een aantal beheerplannen voor Natura 2000-gebieden.

De Brabantse Milieufederatie werkt samen met het IVN Consulentenschap Brabant, het ECNC-European Centre for Nature Conservation en de Provincie Noord-Brabant aan het bevorderen van biodiversiteit in Brabant. Zij startten het project *Brabant werkt aan biodiversiteit*, waarmee ze lokale natuur- en milieugroepen actief willen ondersteunen bij het opzetten en uitvoeren van projecten gericht op het versterken van de lokale biodiversiteit.

Na het succesvolle project Ommetjes in de Meierij, streeft de BMF naar de realisatie van meer Brabantse ommetjes door agrarisch cultuurlandschap. Daar zijn op verschillende fronten initiatieven voor ontwikkeld, die in 2010 zeker vruchten af gaan werpen.

10 Bouwstenen landschapsoffensief

10 Bouwstenen, die een mooi en schoon Brabant dichterbij kunnen brengen. In maart 2009 heeft de Brabantse Milieufederatie, samen met Brabants Landschap, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en Brabants Particulier Grondbezit deze bouwstenen aan de provincie

aangeboden. Wij vinden een provinciaal landschapsoffensief hard nodig en wilden zo een flinke impuls geven aan de discussie omtrent de op te stellen Structuurvisie Noord-Brabant.

De inbreng betreft het onderdeel landelijk gebied. Wij wilden met de 10 bouwstenen een constructieve bijdrage leveren en hebben de bouwstenen voorzien van concrete verzoeken en suggesties. Wij willen ook een hogere ambitie als het gaat om behoud en ontwikkeling van natuur en biodiversiteit. Bijzondere natuur- en landschapswaarden in het landelijk gebied verdienen een beter beschermingsregime en groene ontwikkelingen (en de financiering ervan) verdienen meer aandacht.

Natura 2000

Natura 2000, het netwerk van Europese natuurgebieden, is opgezet om natuurgebieden waar op Europese schaal bijzondere planten, dieren en leefgebieden voorkomen, te beschermen. Voor dit netwerk is 10 tot 15% van het totale oppervlak van Europa aangewezen. Dit zijn vooral bestaande natuurgebieden. De bescherming van Natura 2000-gebieden moet worden geregeld in beheerplannen; de BMF werkte in 2009 intensief mee aan de totstandkoming van de beheerplannen voor de gebieden Brabantse Wal, de Peel, Kempenland-West en Regte Heide en Riels Laag, die onder regie vallen van de provincie. Deze beheerplannen zijn in concept klaar, de BMF is er overwegend positief over. Het beheerplan voor de Peel was aangewezen als pilot voor heel Nederland vanwege de ammoniakproblematiek die speelt in de Peel. Een uiterst lastige klus, waarin alle partners veel hebben geleerd over inhoud en proces.

De Provinciale Milieufederaties hebben een programma Ave N@tura 2000! Met het programma Ave N@tura 2000! willen de federaties bijdragen aan het vergroten van het draagvlak voor Natura 2000, bijdragen aan kwalitatief goede beheerplannen en bijdragen aan een tijdige realisatie van de beheerplannen. Er is ook een website Ave N@tura 2000! De Brabantse Milieufederatie verzorgt het Brabantse deel van deze website.

Meldpunt Verrommeling

De Provinciale Milieufederaties wilden in beeld krijgen waaraan mensen zich het meeste storen in het buitengebied: welke verrommeling, in welke landschappen. Daarom stelde de BMF aan alle Brabanders de vraag: Waar gaat het niet goed in ons Brabantse landschap? Waar stoort u zich aan? Verrommeling kon worden gemeld via www.verkniptlandschap.nl. Uit de top 6 van verrommelde plekken in Brabant, die hier in 2008 uit was voortgekomen, kon het publiek in 2009 de 'meest verrommelde plek' kiezen. Dat kon via de website en bij de verrommelingskar die door het land trok en o.a. 's-Hertogenbosch aandeed. De opslag van toiletwagens in het buitengebied van Oirschot kwam als de meest verrommelde plek van Brabant uit de bus. Daar moet iets aan worden gedaan!

Nacht van de Nacht 2009

Vijf jaar Nacht van de Nacht heeft onnodige verlichting duidelijk op de diverse agenda's gezet. Op zaterdag 24 oktober 2009 gingen de lichten uit van honderden gebouwen verspreid over heel Nederland. In Noord-Brabant doofden 14 gemeenten de aanstraalverlichting van gebouwen. Daarnaast zijn er zo'n twintig activiteiten georganiseerd door lokale natuur- en milieugroepen in Brabant.

Zij steunen hiermee de vijfde Nacht van de Nacht, georganiseerd door Stichting Natuur en Milieu en De Provinciale Milieufederaties. Wij vragen hiermee aandacht voor de schoonheid en het belang van een donkere nacht. Dankzij vijf jaar Nacht van de Nacht worden steeds meer bedrijven en overheden zich bewust van onnodige verlichting.

Programma 6 – Achterban / groepenwerk

Op lokaal niveau werkt de Brabantse Milieufederatie veel samen met een achterban van lokale natuur- en milieugroepen, terreinbeheerders en losse vrijwilligers. Met name op het gebied van lokale planologie, de Wet milieubeheer, de NB-wet, bomenbeleid en ontwikkelingen in het kader van de revitalisering van het landelijk gebied. Deze werkzaamheden lopen dwars door de themagerichte programma's heen.

Samenwerking met de achterban

De BMF trekt samen op bij het beoordelen van plannen, zoals bestemmingsplannen buitengebied van gemeenten en bij het beoordelen van vergunningen voor intensieve veehouderijbedrijven.

Ondersteuning van de achterban

De BMF voorziet de achterban van informatie, via gerichte brieven, nieuwsbrief en website. Een speciale plaats wordt ingenomen door www.milieuhulp.nl.

Warandelezing

Ieder jaar organiseert de BMF samen met het Brabants Dagblad en Bureau Studium Generale van de Universiteit van Tilburg de Warandelezing voor een breed publiek. Doel is om het debat over duurzaamheidsvraagstukken in de provincie te bevorderen.

In 2009 was de spreker de directeur van Greenpeace Nederland, Liesbeth van Tongeren..

Betrekken achterban in campagnes

Nacht van de Nacht (zie programma 5)

Verschillende aangesloten groepen hebben activiteiten georganiseerd in de Nacht van de Nacht.

De Groene Peiler

De Groene Peiler is het online natuur- en milieupanel van De Provinciale Milieufederaties, waarop iedereen die zich verbonden voelt met natuur en milieu zijn of haar mening kan geven over actuele ontwikkelingen op het gebied van natuur en milieu. De uitkomsten van de peilingen gebruikt de Brabantse Milieufederatie ook als kapstok en vliegwiel in de communicatie naar de beleidsmakers.

In de aanloop naar de Klimaattop in Kopenhagen werd landelijk een peiling gehouden naar klimaatwensen. Ruim 2000 Nederlanders vulden de peiling in. De klimaattop werd gezien als een kans om dramatische klimaatproblemen te voorkomen. De geïndustrialiseerde landen zouden nu moeten investeren in het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen.

De Brabantse Milieufederatie voerde een provinciale peiling uit over het fietsbeleid van Brabant. In zes weken tijd groeiden we uit tot het grootste panel van De Provinciale Milieufederaties. Eind 2009 telden we maar liefst 810 leden (tegen 450 eind 2008).

Urenoverzicht per programma 2009

	Werkelijke Uren 2009	Begrote Uren 2009	Afwijking	Begrote Uren 2010
Programma 1 Plattelandseconomie				
Reguliere subsidie	766	853	-87	885
Reconstructie	3.221	2.550	671	3.050
Projecten	366	1.009	-643	640
Totaal	4.353	4.412	-59	4.575

	Werkelijke Uren 2009	Begrote Uren 2009	Afwijking	Begrote Uren 2010
Programma 2 Stedelijk gebied				
Reguliere subsidie	684	853	-169	885
Reconstructie	0	0	0	0
Projecten	1.267,5	772	495,5	2.180
Totaal	1.951,5	1.625	326,5	3.065

	Werkelijke Uren 2009	Begrote Uren 2009	Afwijking	Begrote Uren 2010
Programma 3 Water				
Reguliere subsidie	1.056	853	203	885
Reconstructie	36	250	-214	100
Projecten	765,5	309	456,5	860
Totaal	1.857,5	1.412	445,5	1.845

	Werkelijke Uren 2009	Begrote Uren 2009	Afwijking	Begrote Uren 2010
Programma 4 Klimaat, Energie, Vervoer				
Reguliere subsidie	1.508	860	648	885
Reconstructie	0	0	0	0
Projecten	305	1.289	-984	548
Totaal	1.813	2.149	-336	1.433

Urenoverzicht per programma 2009 - vervolg

	Werkelijke Uren 2009	Begrote Uren 2009	Afwijking	Begrote Uren 2010
Programma 5 Natuur, Landschap & Biodiversiteit				
Reguliere subsidie	1.356,5	853	503,5	1.285
Reconstructie	216	200	16	200
Projecten	1.910,5	750	1.160,5	2.092
Totaal	3.483	1.803	1.680	3.577

	Werkelijke Uren 2009	Begrote Uren 2009	Afwijking	Begrote Uren 2010
Programma 6 Achterban, Lokale Beïnvloeding				
Reguliere subsidie	955	853	102	400
Reconstructie	19,5	350	-331	0
Projecten	862	1.762	-900	0
Totaal	1.837	2.965	-1.129	400

Fondsenwerving	28	25	3	25
-----------------------	-----------	-----------	----------	-----------

Beheer & Administratie	11.189	13.415	-2.226	9.511
-----------------------------------	---------------	---------------	---------------	--------------

	26.511,5	27.806	-1.295	24.431
--	-----------------	---------------	---------------	---------------

	Werkelijke Uren 2009	Begrote Uren 2009	Afwijking	Begrote Uren 2010
Totalen				
Reguliere subsidie	6.325,5	5.125	1.201	5.225
Reconstructie	3.492,5	3.350	143	3.350
Projecten	5.476,5	5.891	-415	6.320
	15.294,5	14.366	929	14.895

Staat van Baten en Lasten over 2009

Omschrijving	Werkelijk 2009	Begroting 2009	Werkelijk 2008
BATEN			
Baten uit eigen fondsenwerving	€ 5.350	€ 5.000	€ 6.570
Baten uit acties derden	189.677	156.400	211.237
Subsidies van overheden	896.892	958.258	921.960
Overige projectbijdragen	206.584	238.700	142.438
Overige baten	<u>23.613</u>	<u>5.000</u>	<u>18.628</u>
TOTAAL BATEN	€ <u>1.322.116</u>	€ <u>1.363.358</u>	€ <u>1.300.833</u>
LASTEN			
Besteed aan doelstellingen			
Programma 1 Plattelandseconomie	€ 353.613	€ 416.771	€ 280.213
Programma 2 Stedelijk gebied	185.022	150.732	96.625
Programma 3 Water	219.661	116.559	266.652
Programma 4 Klimaat, Energie, Vervoer	152.338	204.715	173.025
Programma 5 Natuur, Landschap & Biodiversiteit	264.037	141.638	291.711
Programma 6 Achterban, Lokale Beïnvloeding	<u>136.719</u>	<u>324.624</u>	<u>190.548</u>
Totaal besteed aan doelstellingen	€ 1.311.390	€ 1.355.039	€ 1.278.086
Werving baten	€ 1.012	€ 911	€ 1.132
Kosten beheer en administratie #	€ <u>0</u>	€ <u>0</u>	€ <u>0</u>
TOTAAL LASTEN	€ <u>1.312.402</u>	€ <u>1.355.950</u>	€ <u>1.279.218</u>
RESULTAAT	€ <u>9.714</u>	€ <u>7.408</u>	€ <u>928</u>
Resultaat is toegevoegd/ontrokken aan:			
Continuïteitsreserve	€ 21.171	€ 17.468	€ 10.178
Bestemmingsreserves	-10.498	-10.060	-9.250
Bestemmingsfondsen	<u>-959</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
	€ <u>9.714</u>	€ <u>7.408</u>	€ <u>928</u>

De provinciale milieufederaties hanteren voor het inzichtelijk maken van deze kosten een uniforme systematiek die gebaseerd is op de aanbeveling Toepassing van Richtlijn 650 voor Kosten Beheer en Administratie van de Verenigde Fondsenwervende Instellingen (VFI). De kosten voor beheer en administratie worden inzichtelijk gemaakt in de toelichting lastenverdeling, maar worden in de Staat van Baten en Lasten volledig toegerekend aan de doelstellingen.

Balans per 31 december 2009

ACTIVA		31-12- 2009		31-12- 2008
Materiële vaste activa				
Benodigd voor de bedrijfsvoering	€	17.471	€	27.969
Direct in gebruik voor de doelstelling		<u>0</u>		<u>0</u>
		€ 17.471		€ 27.969
Vlottende activa				
Vorderingen	€	114.597	€	138.020
Overige overlopende activa		<u>29.290</u>		<u>53.627</u>
		€ 143.887		€ 191.647
Liquide middelen		€ <u>204.685</u>		€ <u>143.250</u>
Totaal		€ <u><u>366.043</u></u>		€ <u><u>362.866</u></u>

PASSIVA		31-12- 2009		31-12- 2008
<u>Eigen vermogen</u>				
Reserves				
Stichtingskapitaal	€	45	€	45
Continuïteitsreserve		-27.291		-48.462
Bestemmingsreserves		<u>17.471</u>		<u>27.969</u>
		€ -9.775		€ -20.448
Fondsen				
Casimir fonds	€	3.175	€	3.175
Fonds educatieve grondwatermeters		1.134		1.134
Fonds juridische procedures		<u>-959</u>		<u>0</u>
		€ <u>3.350</u>		€ <u>4.309</u>
<u>Totaal Eigen Vermogen</u>		€ -6.425		€ -16.139
Kortlopende schulden				
Crediteuren	€	37.242	€	59.847
Overige overlopende passiva		<u>335.226</u>		<u>319.158</u>
		€ <u>372.468</u>		€ <u>379.005</u>
Totaal		€ <u><u>366.043</u></u>		€ <u><u>362.866</u></u>

Bijlage **Bij de BMF aangesloten Natuur- en Milieugroepen, eind 2009**

Altenatuur, ALMKERK
Belangenbehartiging Omwonende Welschap (BOW), VELDHOVEN
Belangenvereniging Zesgehuchten, GELDROEP
Benegora Leefmilieu, PUTTE
Bewoners Zuidoost Vereniging i.o., ZUNDERT
Boekel-Venhorst Duurzaam, BOEKEL
Bossche Milieugroep, DEN BOSCH
Brabants Landschap, HAAREN
De Groene Koepel, BREDA
Ecologische Kring Midden-Brabant, HAAREN
IVN Aalst-Waalre, WAARLE
IVN Asten-Someren, ASTEN
IVN Bergeijk-Eersel, VALKENSWAARD
IVN Bernheze, LOOSBROEK
IVN Best, BEST
IVN Eindhoven, NUENEN
IVN Geldrop, GELDROEP
IVN Grave, GRAVE
IVN Groene Zoom, BERGEN OP ZOOM
IVN Heeze-Leende, HEEZE
IVN Kempenland-West, LAGE MIERDE
IVN Laarbeek, AARLE-RIXTEL
IVN Mark en Donge, RIJEN
IVN Mierlo, MIERLO
IVN Nuenen, NUENEN
IVN Oirschot, OIRSCHOT
IVN Oisterwijk, DEN BOSCH
IVN Oss, OSS
IVN Roosendaal/Etten-Leur, ROOSENDAAL
IVN Sint-Oedenrode, SINT-OEDENRODE
IVN Son en Breugel, SON EN BREUGEL
IVN Tilburg e.o., GOIRLE
IVN Uden, UDEN
IVN Valkenswaard, VALKENSWAARD
IVN Veghel, VEGHEL
IVN Veldhoven-Vessem, VELDHOVEN
IVN Vogel- en Natuurwacht Den Bosch, DEN BOSCH
IVN de Maasvallei, BOXMEER
IVN de Waerdman-de Langstraat, TILBURG
KNNV Breda, HOEVEN
KNNV Eindhoven, EINDHOVEN
KNNV Helmond, HELMOND
KNNV Roosendaal/Platform Duurzame Ontwikkeling, ROOSENDAAL
KNNV Tilburg, TILBURG
Kerngroep Milieudefensie Geldrop, GELDROEP
Kerngroep Milieudefensie Son en Breugel, SON
Kerngroep Milieudefensie Uden, VORSTENBOSCH
Landschapsbelang Maasdonk, VINKEL
Madese Natuurvrienden, GEERTRUIDENBERG
Markkant, BAVEL
Milieu Educatief Centrum Zevenbergen(MEC), ZEVENBERGEN
Milieuvereniging Bladel, HAPERT
Milieuvereniging Land van Cuijk, MILL
Milieuvereniging Oosterhout MVO, OOSTERHOUT
Milieuwerkgroep Kempenland, BERGEIJK

Milieuwerkgroep Valkenswaard, VALKENSWAARD
Mortel Twee, UDENHOUT
NAMIRO, HOOGERHEIDE
Natuurgroep Gestel, DEN BOSCH
Natuur- en Milieucentrum Schijndel NMC, SCHIJNDEL
Natuur- en Milieugroep Vught, VUGHT
Natuur- en Milieuvereniging gemeente Heusden, DRUNEN
Natuur- en Milieuvereniging Teteringen, TETERINGEN
Natuurvereniging Ken en Geniet, DONGEN
Natuurvereniging Mark en Leij, CHAAM
Natuurwerkgroep Gilzer-Imker, GILZE RIJEN
Natuurwerkgroep Liempde, LIEMPDE
Natuurwerkgroep Rucphen, SPRUNDEL
NIVON afdeling Brabant, BOXTEL
Oisterwijkse Milieuvereniging, OISTERWIJK
RAVON Noord-Brabant, TILBURG
Stichting Anti Big Pig, KRUISLAND
Stichting Belangen Buitengebied Steenbergen, STEENBERGEN
Stichting Boombeleid Deurne, DEURNE
Stichting Boterwijk, OIRSCHOT
Stichting De Brabantse Wal, OSSENDRECHT
Stichting Duurzaam Tilburg, TILBURG
Stichting Erp Alert, ERP
Stichting Landschap, Natuur en Milieu Haaren, HELVOIRT
Stichting Leefbaarheid De Heen, DE HEEN
Stichting Middengebied, NUENEN
Stichting Milieusteunpunt Oss, OSS
Stichting Natuur en Milieu Landerd, REEK
Stichting NMEC De Ossenbeemd, DEURNE
Stichting Oosthoek Natuurlijk, SPRUNDEL
Stichting Peellandschapspark/ Voskuilenheuvel, VENHORST
Stichting Stadsbomen Tilburg e.o., TILBURG
Stichting Stadsnatuur Eindhoven, EINDHOVEN
Stichting Uiterwaardenpark Maas-Waal-Merwede, SLEEWIJK
Stichting Viridis, HOOGERHEIDE
Stichting Vliet en Ommelanden, DINTELOORD
Stichting Wielewaal Baarle, BAARLE-NASSAU
Trefpunt Groen Eindhoven, EINDHOVEN
Vereniging ABC Milieugroep, BAARLE-NASSAU
Vereniging Behoud Biesbosch, MADE
Vereniging Behoud Natuur, Speelruimte, Rust Ekenrooy, WAALRE
Vereniging Het Groene Hart, DEN DUNGEN
Vereniging Landschapsbehoud VLIP, PRINSENBEEK
Vereniging Milieubeheer Hank-Dussen, HANK
Vogel- en Natuurwerkgroep Zundert, ZUNDERT
Vogelwacht Uden e.o., UDEN
Vogelwerkgroep De Kempen, VELDHOVEN
Vogelwerkgroep Midden-Brabant, TILBURG
Werkgroep Behoud de Peel, DEURNE
Werkgroep Behoud Moerenburg, TILBURG
Werkgroep Natuur en Landschap Oost-, West-, Middelbeers, MIDDELBEERS
Werkgroep Natuur- en Landschapsbehoud Boxtel WNLB, BOXTEL
Werkgroep Natuur en Milieu Eindhoven, EINDHOVEN
Werkgroep Natuur en Milieu Hilvarenbeek, HILVARENBEEK
Werkgroep Natuur en Milieu Mierlo, MIERLO
West Brabantse Vogelwerkgroep, BREDA
WNM / Milieudefensie Tilburg, TILBURG